

Maskiranje / Pogledi / Pločice prošlosti

Kladarin, Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:748817>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

Akademija likovnih umjetnosti

Sveučilišta u Zagrebu

Nastavnički odsjek

Marija Kladarin

ZAVRŠNI RAD

PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

Zagreb, 2020./2021.

Kolegiji: Kiparstvo, Slikanje, Grafika

Mentori/profesori glavnih umjetničkih predmeta:

doc.dr.art. Ivan Fijolić

doc.dr.art. Snježana Ban

doc.art Igor Čabraja

MASKIRANJE / POGLEDI / PLOČICE PROŠLOSTI

SAŽETAK

U suvremenom zapadnom svijetu većina ljudi svakodnevno prolazi kroz brojne susrete i uspostavlja komunikaciju s različitim osobama iz svoga okruženja. U tim situacijama ne uspostavlja se samo uobičajena verbalna komunikacija kojom se prenosi konkretna poruka, već i ona neverbalna, ali podjednako važna. U današnje doba masovnih medija i sve većeg utjecaja društvenih mreža na percepciju i donošenje svakodnevnih odluka, ali i trenutnog kaotičnog stanja zbog pandemije, upravo neverbalna komunikacija ostaje zakinuta. Lica ljudi pod maskama nisu više izraz našeg mentalnog stanja i osjećaja, nisu „ogledalo duše“. Raznovrsnost, naglašena individualnost i posebnost pojedinca maskom su prikriveni.

Samo kiparsko djelo, kao i način izrade kod kojeg se model ne smije pomaknuti, prikazuju ograničenja današnjice, naših osjećaja i međusobne komunikacije.

Osoba koja se kreće u velikoj masi ljudi, promatra ju uživo ili na televiziji, primjećuje veliku skupinu u totalu, no pogled ipak luta od lica do lica. Svaka od njih, iako su nam nepoznata, prikazuje drugačije osjećaje, donekle i karakter jedinstvene i neponovljive individue. Ponekad gužva može prouzročiti i anksioznost, nelagodu, a isprazni, gotovo hipnotizirani pogledi koji netremice gledaju u elektroničke naprave postaju sve učestaliji. Dani postaju jednolični, a time i pogledi ljudi sve isprazniji. U ovom se ciklusu proteže tema više lica čije oči nemaju šarenicu. Od autoportreta do stiliziranih lica, svaki pogled, iako isprazan, budi osjećaje u promatraču. Multipliciranjem tih lica, prenosi se osjećaj anksioznosti koji potiče promatrača na razmišljanje.

Odabirom fotografije iz 30-ih godina prošlog stoljeća kao reference za izradu ovoga rada, ne samo da naglašavam kritiku tadašnjeg društva, već ona istodobno postaje i pogled unatrag u jednostavnije i manje stresno doba od današnjeg. Dijagonalna kompozicija i neobična perspektiva fotografije u mom su radu razdvojene na devet dijelova jednakih dimenzija. Multipliciranjem pločica pojedini kadrovi su odvojeni, a svaki od njih, kada se gleda zasebno, mogu opstojati kao novo djelo. Kombiniranje tehnike bakropisa i akvatinte u nepravilnom ritmu rezultiralo je dinamičnim izmjenama svijetla i sjene koje su učinile ovaj rad titrajućim i „živim“.

Ključne riječi: komunikacija, maske, pandemija, osjećaji, lice, anksioznost, isprazni pogledi, stilizacija, multipliciranje, kritika, fotografija

MASKIRANJE

Prvo i jedno od najvažnijih znakova svake osobe, ono koje odražava njezin karakter, osobnost i emocije, ljudsko je lice. Ako se osvrnemo na etimologiju i podrijetlo riječi „osoba“ i „persona“ vidjeti ćemo da dolaze od lat. „persōna“ (maska, uloga, poput tragične ili komične u kazalištu), a ona pak od grč. „prósōpon“ (doslovno „maska“). Masku kao tajanstveni višenamjenski predmet pronalazimo u različitim svjetskim kulturama i svim povijesnim razdobljima. Njena primarna funkcija najčešće je mijenjanje ili prikrivanje identiteta u najrazličitije svrhe (karnevali, teatarske maske...). U današnje doba maska je zadobila potpuno novi značaj. Postala je naša svakodnevica u pokušaju suzbijanja globalne pandemije, a s njome je nestao i jedan od prvih i najvažnijih načina komuniciranja. Mnoga recentna istraživanja dokazuju kako većinu naše komunikacije čini upravo neverbalna komunikacija, koja svojim simboličnim gestama i mimikom „govori“ i daje više informacija od standardne verbalne komunikacije. Izražavanje emocija licem prvi je i najstariji oblik neverbalne komunikacije koji se godinama istraživao, upravo zato jer je lice najizraženija značajka svakog ljudskog bića. Osjećaji, karakter, blagost ili agresivnost, mentalno stanje, sve to pod maskama ostaje nedokučivo. Otuđeni jedni od drugih, zaboravili smo na neponovljivost i posebnost pojedinca, zaboravili smo se smijati, pokazivati različite emocije, ali i povratno ih primati od drugih ljudi.

Način izrade djela još jedan je pokazatelj suspregnutosti naših osjećaja. Upotrebljavanjem gipsanog zavoja za izradu kalupa, model se nije smio pomaknuti, niti napraviti bilo kakav drugačiji izraz lica od onog početnog ili zadanog. Apliciranje gipsanog zavoja s moje strane odvijalo se također pod maskom, a cijeli postupak bio je dodatno otežan pokušajem držanja fizičke distance koliko je to bilo moguće. Nakon izrađenog kalupa, odlila sam pozitiv u gipsu kojeg sam dodatno ojačala staklenim matom i dok se gips polako stvrdnjavao dodavala sam elastične gumice. Iako je bilo moguće izvesti funkcionalnu masku, to mi nije bio cilj. Maska je s unutarnje strane zatvorena te ju nije moguće staviti na lice. Time postaje hladan i čvrst predmet, zatvoren sa svih strana, koji kao da sadrži u sebi energiju koja mora izaći. Isto tako, kada se gleda cijeli rad od šest masaka, čini se kao da su to otrgnuti dijelovi ljudi koji su zamrznuti u vremenu, odnosno u ovom slučaju, okamenjeni. Okamenjeni smo i mi u ovom monotonom životu za vrijeme pandemije koji od nas traži potpuno normalne reakcije u izvandrednim situacijama koje nikada prije nismo doživjeli.

Maskiranje, 2020., gips, 10x15 cm

POGLEDI

Svakodnevno primjećujemo lica od kojih većinu nikada više nećemo vidjeti. Gužve u kojima se ponekad nalazimo ili ih gledamo na televiziji stvaraju u nama osjećaje zainteresiranosti, čuđenja, ali istovremeno i anksioznosti. Kada malo pažljivije pogledamo, svako lice izražava različite osjećaje, različite trenutke i stanja u kojima se osoba nalazi. Jednako tako, fizičke različitosti i posebnosti dolaze do izražaja. Toliko različiti, a opet smo rezultat tisućljetne evolucije zajedničkog nam pretka. Ta lica oko nas sve češće postaju jednolična i pasivna, ne doživljavaju svijet onako kako su to činila prije, a pogledi postaju prazni. Okruženi elektroničkim uređajima, uronjeni u društvene mreže i ubrzani način života, postepeno gubimo iskonsko poimanje života i stvarnosti. To je osobito vidljivo u današnje vrijeme pandemije kada smo primorani ostajati kod kuće, kad nam je svaki dan isti, svakodnevno ponavljanje istih radnji je monotono, a želja za eksperimentiranjem i doživljavanjem novih iskustava se gubi.

Multipliciranje lica na radovima započelo je s autoportretom koji se kompozicijski sastoji od središnjeg dijela, na kojemu je prikazan autoportret iz pet različitih kuteva gledanja, i okolnog dijela na kojemu su aplicirani, poput kolaža, nepravilno istrgnuti dijelovi papira na kojima se također nalaze autoportreti manjih dimenzija. Lica su ozbiljna te ne pokazuju osjećaje, a oči bez šarenica postale su svojevrsan zaštitni znak mojih djela.

Sljedeći rad nastavlja u istom tonu, iako sam ovdje koristila lica različitih dobi i rasa. Sama lica izgledaju poput maski, a smještena su u format tako da izgledaju kao da lebde. Ovdje se također provlači motiv očiju bez šarenica koji u ovom slučaju daje naslutiti sličnosti s maskama.

Inspirirana afričkim maskama, htjela sam naslikati sliku s naglašenom stilizacijom lica i samim teksturama. Odredivši okomiti format, smjestila sam tri izdužena stilizirana lica. Igrajući se s gipsanim zavojem i gipsom, obrubila sam dijelove lica, naglasivši dijelove koje sam smatrala da ih je potrebno istaknuti. Kako su radovi do sad bili izvedeni u jednoličnim, prigušenim i zemljanim bojama, odlučila sam se na jarkije boje koje nemaju veze sa stvarnom bojom inkarnata.

U prethodnom radu otkrila sam boju i to me inspiriralo za sljedeći rad i za još hrabriju primjenu „čiste“ boje. Iako je prvobitna tema rada zamišljena kao grupa ljudi, tijekom rada spontano sam ju reducirala samo na lica. Iako pojednostavnjena i stilizirana, ta lica još uvijek asociraju na realna ljudska lica, a svako od njih oblikovano je drugom bojom. Ovoga puta oči su zatamnjene te se čini kao da ih uopće nemaju. Kompozicija, jednoliki izrazi lica, ali i konfrontacija različitih boja na licima i na pozadini, stvaraju osjećaj nelagode i anksioznosti.

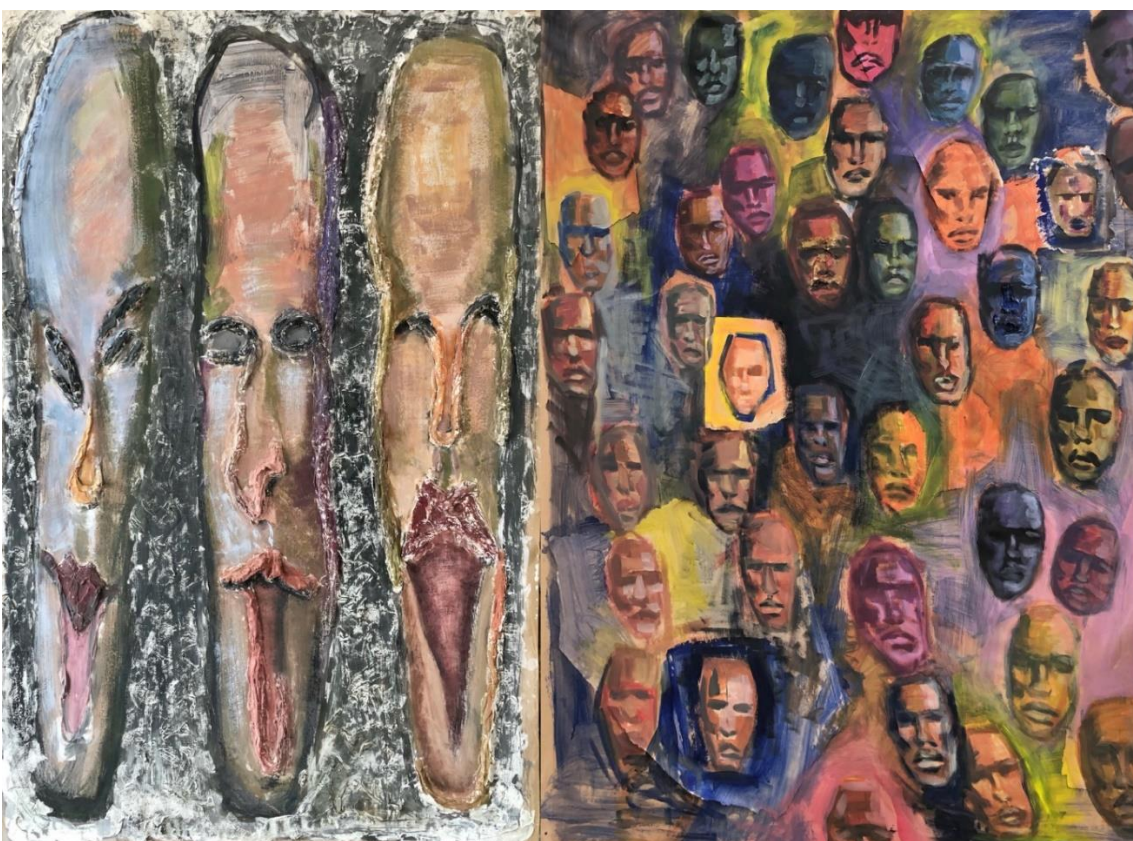
Dobivenom slobodom rada na trećoj godini preddiplomskog studija, razvijao se proces oblikovanja ljudskog lica na mnogo različitih načina. U samom početku mog slikanja značajnu ulogu imala su djela Emila Noldea, a pogotovo njegova „Mrtva priroda s maskama“ iz 1911. godine koja, iako označena terminom „mrtva priroda“, sve je samo ne to. U njegovom slučaju maske imaju sposobnost prenošenja niza osjećaja, a takva se misao provodi i kroz moje radove kod kojih jednolična i stilizirana lica ipak u promatraču pobuđuju određene osjećaje.

Autoportret, 2020., tempera na papiru, 49x67.5 cm

Lica, 2020., tempera na papiru, 85x121 cm

Izdužena lica, 2021., tempera, gipsani zavoj i gips, 119x190 cm

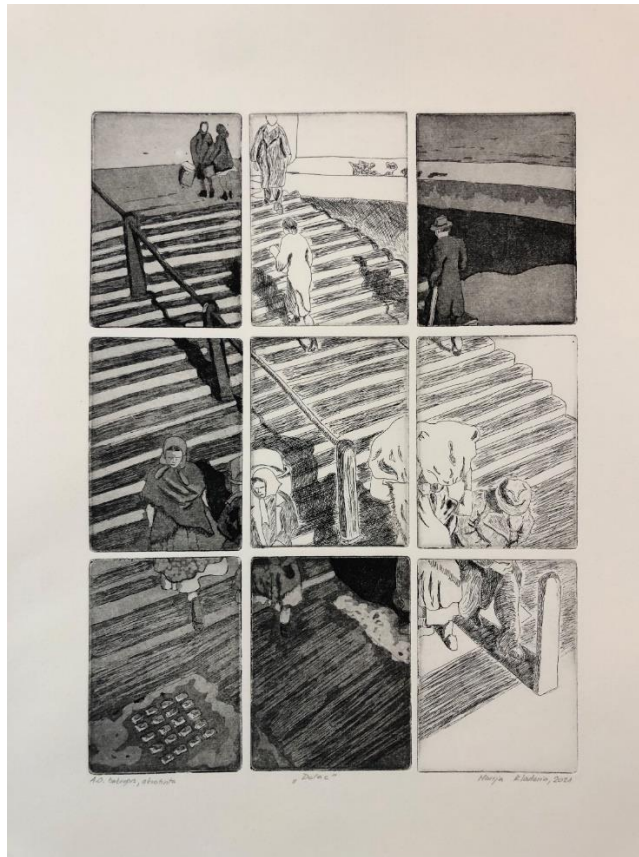
Lica II, 2021., akril na papiru, 143x 192 cm

PLOČICE PROŠLOSTI

Multipliciranje nekog motiva proteže se kroz većinu mojih radova, ali ovoga put htjela sam multiplicirati samu matricu, a ne motive koji se nalaze na njoj. Odlučila sam se za devet pločica dimenzija 7,5 x 10 cm, koje kad se spoje, čine kompoziciju djela. Također zaintrigiralo me i kombiniranje više tehnika u jednom djelu, što je ovdje zbog većeg broja pločica bilo izvedivo. Kako smo se na trećoj godini bavili tehnikama dubokog tiska, sve su matrice prvo bile izrađene u bakropisu, a zatim njih pet u akvatinti. Sama kompozicija se temelji na fotografiji stuba koje vode na tržnicu Dolac iz 30-ih godina prošlog stoljeća, a podjela pločica akvatinte i bakropisa nepravilna je i ne slijedi jednaki ritam. Svaka se pločica može zasebno gledati, a na taj način podsjeća na stare crno-bijele analogne fotografije kakva je zapravo i inspiracija ovog rada. Osim što mi se fotografija svidjela zbog svoje dijagonalne kompozicije, neobične perspektive kao i izraženih „de chiricovskih“ sjena, odabrala sam ju i zbog tematike. Kako se kroz cijeli moj završni rad proteže neka vrsta društvene kritike današnjeg doba, to se može primijetiti i na ovom radu: u maniri socijalno angažirane umjetnosti ono prikazuje seljanke koje se natovarene stvarima vraćaju sa Dolca, simbolizirajući tako mukotrpan život nižih slojeva društva. Ipak, ovaj motiv nije samo kritika tadašnjeg društva, već je istodobno i pogled unatrag u jednostavnije i manje stresno doba od današnjeg.

Kao što kod suvremene digitalne fotografije koja ubrzo nakon snimanja postaje samo još jedna slika u „moru“ njih koje se nalaze na internetu ili u našim mobitelima, tako nam i dani postaju stereotipni, jednolični i isprazni. Suprotno od toga, analogna fotografija prenosi neponovljivo uživanje u trenutku, a svojom ograničenošću na 24 ili 36 snimaka (koliko je imao standardni analogni film) ona traži da zastanemo, razmislimo o kompoziciji, kadru i motivu kojeg fotografiramo. Također, crno-bijela fotografija, kao što je ova koja me inspirirala, lišena je svega suvišnog, pa tako i nijansi boja, a naše oko vidi čistu kompoziciju, oblike, sjene i atmosferu neponovljivog trenutka.

Dolac, 2021., bakropis, akvatinta, 23x31 cm